

Sygn. akt II AKzw 931/23

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Robert Pelewicz (del.)

Protokolant: Monika Łojewska

przy udziale Prokuratora Prokuratury (...) w K. A. S.

po rozpoznaniu w sprawie

G. C.

skazanego z art. 278 § 1 k.k. i inne

zażalenia wniesionego przez Dyrektora Zakładu Karnego w T.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 14 lipca 2023 r., sygn. akt III Kow 1005/23

w przedmiocie nieuwzględnienia wniosku o zezwolenie na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.

postanawia:

1/ utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie;

2/ kosztami postępowania odwoławczego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Karnego w T. wystąpił z wnioskiem o udzielenie skazanemu G. C. zezwolenia na odbywanie kary w systemie dozoru elektronicznego kary zastępczej 5 miesięcy pozbawienia wolności określonej w miejsce kary ograniczenia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 29.06.2022 r., sygn. akt II K 748/22. W uzasadnieniu wniosku wskazano na niski wymiar kary skazanego, jego krytyczny stosunek do popełnionych przestępstw, niski stopień demoralizacji oraz świadomość własnych słabości.

Postanowieniem z 14 lipca 2023 r., sygn. akt III Kow 1005/23, Sąd Okręgowy w Tarnowie nie uwzględnił wniosku, wskazując, że chociaż skazany „spełnia przesłanki formalne do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, bowiem orzeczona kara nie przekracza roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, skazany nie jest recydywistą karnym w rozumieniu art. 64 § 2 k.k., ma stałe miejsce zamieszkania, zgodę pełnoletnich domowników na odbywanie tam kary w systemie dozoru elektronicznego i potwierdzone warunki techniczne do odbywania kary.” (k.26), to jednak „Wnioskodawca nie przedstawił w tym zakresie żadnej rzeczowej argumentacji wskazując jedynie na pewne schematyczne okoliczności, które miałyby przemawiać za (...) wobec skazanego. Ale i sama postawa skazanego jak zostało to przez Sąd ocenione pokazuje, że złożony wniosek nie mógł znaleźć aprobaty Sądu.” (k. 26v).

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył Dyrektor Zakładu Karnego w T.. Wniósł on o zmianę orzeczenia i udzielenie zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. W uzasadnieniu środka odwoławczego wskazano, że G. C. wyróżnia się w warunkach izolacji penitencjarnej wzorową postawą oraz wysoką kulturą osobistą na tle innych współosadzonych. Podkreślono, że skazany zrozumiał swoją postawę, odcina się od dotychczasowego życia, formułuje plany na przyszłość oraz chęć powrotu do rodziny, a podczas odbywania kary pozbawienia wolności, skoncentrował się na uzyskaniu pracy i występuje jako kandydat do zatrudnienia poza zakładem pracy. Według skarżącego, skazany nabył właściwego krytycyzmu i definitywnie odcina się od przestępczego życia.

Sąd Apelacyjny stwierdził, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż okoliczności które wskazał skarżący w jego części motywacyjnej, nie podważyły trafnego i należycie umotywowanego (choć wprost nie wyeksponowanego) stanowiska Sądu Okręgowego, zgodnie z którym cele kary nie zostałyby osiągnięte w razie odbywania jej przez skazanego w systemie dozoru elektronicznego.

Niewątpliwie skazany spełnia przesłanki formalne do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, bowiem orzeczona kara nie przekracza roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, skazany nie jest recydywistą karnym w rozumieniu art. 64 § 2 k.k., ma stałe miejsce zamieszkania, zgodę pełnoletnich domowników na odbywanie tam kary w systemie dozoru elektronicznego i potwierdzone warunki techniczne do odbywania kary. Niewątpliwie też G. C. wyróżnia się w warunkach izolacji penitencjarnej wzorową postawą oraz wysoką kulturą osobistą na tle innych współosadzonych, a dodatkowo skoncentrował się na uzyskaniu pracy i występuje jako kandydat do zatrudnienia poza zakładem pracy. Wbrew jednak twierdzeniom zażalenia, poza werbalnymi deklaracjami skazanego i skarżącego, to brak jest podstaw do twierdzenia, iż G. C. „zrozumiał swoją postawę, odcina się od dotychczasowego życia, formułuje plany na przyszłość oraz chęć powrotu do rodziny, nabył właściwego krytycyzmu i definitywnie odcina się od przestępczego życia” (k. 31v).

Skarżący pomija w tymże kontekście, że dozór elektroniczny powinien dotyczyć przede wszystkim sprawców wchodzących w konflikt z prawem po raz pierwszy lub niezdemoralizowanych - ale zarazem takich, wobec których zastosowanie jedynie kar wolnościowych sensu stricto, nie byłoby odpowiednie. Trafnie przy tym skonstatował Sąd Okręgowy, a co pomija skarżący w zażaleniu, iż G. C. się do takiej kategorii sprawców nie zalicza. Niewątpliwie jego dotychczasowa wielokrotna karalność i kilkukrotny pobyt w warunkach izolacji więziennej (k. 4-5), a następnie powrót do popełnienia przestępstwa wyraźnie świadczy tym, że stosowane kary, w tym z warunkowym zawieszeniem wykonania oraz kary ograniczenia wolności, nie spełniły zakładanego celu resocjalizacyjnego i wychowawczego - wdrożenia skazanego do respektowania obowiązującego porządku prawnego.

Oczywiście samo to nie jest przeszkodą do udzielenia zgody na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, ale z drugiej strony – wbrew werbalnym deklaracjom - obrazuje stosunek skazanego do przestrzegania porządku prawnego, wykonywania określonych obowiązków, bo przecież rzeczą kompletnie nie znajdującą uzasadnienia jest sytuacja kiedy przez tyle lat nie można po raz kolejny wykonać wobec skazanego w sposób prawidłowy kary ograniczenia wolności. Skazany w powyższym kontekście musi pamiętać, że efektywna realizacja normatywnego celu kary pozbawienia wolności w ramach systemu dozoru elektronicznego (art. 43la § 1 pkt 2 k.k.w. w zw. z art. 67 § 1 k.k.w.), nie tylko uzasadnia, ale wręcz nakazuje organom prowadzącym postępowania karne wykonawcze taką interpretację przepisów, która umożliwi pełne wykorzystanie możliwości w zakresie wzbudzenia w skazanym woli kształtowania jego społecznie pożądanego postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego, nawet wówczas, gdy brak jest należytych unormowań formalno-procesowych

Nie kwestionując więc okoliczności podniesionych przez skarżącego w zażaleniu, to przypomnieć w tym miejscu trzeba, że w kontekście realizacji przez G. C. celów kary pozbawienia wolności wynikających z treści art.67 §1 k.k.w. w zw. z art. 43la §1 pkt2 k.k.w., kluczowe znaczenie ma to, iż skazany nie realizował w żadnym zakresie nakładanych

na niego obowiązków. W związku z powyższym sytuacja rodzinna czy osobista skazanego nie może być sytuacją, która determinuje udzielenie zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, gdyż podstawowym celem wykonywania kary pozbawienia wolności - co pomija skarżący w zażaleniu, a co w realiach rozpoznawanej sprawy ma kapitalne znaczenie przy ocenie realizacji przesłanki z art. 43la § 1 pkt 2 k.k.w., w kontekście zasadności zażalenia, zwłaszcza wobec spełnienia przez skazanego wszystkich pozostałych przesłanek z art. 43la § 1 k.k.w. - jest cel zapobiegawczy i wychowawczy, a więc to, co jest nazywane prewencją szczególną. Został on jednoznacznie wyartykułowany w art. 67 k.k.w., jako wzbudzanie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanego postaw, w szczególności realnego (a nie ukierunkowanego tylko ze względu na taktykę procesową) poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego, a zatem powstrzymania się od powrotu do przestępstwa. Jest to cel niejako perspektywiczny, dalekosiężny, mający szansę realizacji w przyszłości, po odbyciu kary (zob. K. Postulski, Kodeks karny wykonawczy, LEX el., komentarz do art. 43la k.k.w.).

Dlatego w ocenie Sądu Apelacyjnego udzielenie skazanemu zezwolenia na wykonywanie kary zastępczej 5 miesięcy pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego byłoby niewystarczające do osiągnięcia jej celów, a więc wzbudzenia w nim woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanego postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego, a tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa. Ewentualne wykonywanie tej kary w systemie dozoru elektronicznego sprawiłoby, że w żaden sposób nie odczułby on jej dolegliwości, co więcej, mogłoby dodatkowo wzbudzić w nim poczucie bezkarności i przekonanie o niskiej szkodliwości jego zachowania. Tym bardziej, że ilekroć skazany był karany, to jak dotychczas nigdy nie wykonał kary w tej formie, w jakiej została ona orzeczona w wyroku. Kara 6 miesięcy pozbawienia wolności w sprawie II K 366/18 - Sądu Rejonowego w Zabrzu orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została zarządzona do wykonania. Następnie kara 8 miesięcy ograniczenia wolności w sprawie II K 537/19 - Sądu Rejonowego w Zabrzu została wykonana w formie zastępczej kary pozbawienia wolności. Kara 6 miesięcy ograniczenia wolności w sprawie II K 358/20 - Sądu Rejonowego w Zabrzu też została w efekcie wykonana w formie zastępczej kary pozbawienia wolności. Aktualnie skazany realizuje kolejną karę zastępczą za niewykonaną karę ograniczenia wolności. Po wyroku w niniejszej sprawie skazany popełnił kolejne przestępstwo, za które został cztery miesiące temu skazany znowu na karę ograniczenia wolności (sprawa II K 289/23 SR Zabrze). Ponadto w realiach rozpoznawanej sprawy skazany miał do naprawienia szkodę za kradzież energii elektrycznej w kwocie 13,97 zł i nawet takiej szkody nie naprawił pokrzywdzonemu, co jak przyznaje sam skarżący, „jest negatywnym czynnikiem prognostycznym” (k. 32).

Opisane okoliczności wskazują, że wbrew werbalnym deklaracjom w zakładzie karnym, skazany G. C. nie wykazuje krytycznej postawy względem popełnionych przez siebie przestępstw oraz przedstawia lekceważący stosunek do prawa. A przecież podstawowym celem wykonywania kary pozbawienia wolności jest dążenie do zmiany dotychczasowej postawy skazanego na pożądaną, a więc cel resocjalizacyjny, wychowawczy, którego skutkiem jest zmiana zachowania w wymiarze zewnętrznym, a w założeniu idealnym także przemiana osobowości. W mniejszym zakresie chodzić będzie o sytuacje umacniania i rozwijania prawidłowych postaw u skazanych, których dotychczasowe postępowanie było społecznie akceptowalne, a popełnienie przestępstwa miało charakter incydentalny i nieumyślny. To dążenie do pobudzenia woli osoby pozbawionej wolności w kierunku zmiany (względnie utrwalenia) jej stosunku do wyznawanych wartości oraz norm społecznych, stanowi tylko etap pośredni do dalszego wyobrażonego celu, jakim jest poprawne zachowanie w środowisku otwartym. Jest to cel readaptacyjny, którego rezultatem jest powrót skazanych do społeczeństwa i przestrzeganie obowiązujących w nim reguł różnie zresztą motywowane, stąd rozróżnia się już historycznie poprawę jurydyczną i poprawę moralną (zob. T. Przesławski, M. Rokosz (w:) Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, red. W. Sych, LEX/el. 2023, art. 67).

W konsekwencji skazany swoim zachowaniem nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, iż odbycie kary zastępczej 5 miesięcy pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego byłoby wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary w rozumieniu art. 67 k.k.w., a zatem nie zdołałoby uchronić społeczeństwa przed powrotem skazanego do przestępstwa. Brak poszanowania dla norm prawnych prezentowany przez skazanego uprawniał Sąd Okręgowy do twierdzenia, iż stopień jego demoralizacji nie uzasadnia udzielenia mu zezwolenia na odbycie kary zastępczej pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, gdyż wskazane okoliczności nie pozwalają

uwierzyć w deklarowane przez skazanego przewartościowanie postawy i uznania zasadności stanowiska zażalenia, iż G. C. z pewnością respektuje porządek prawny, a ponadto daje gwarancję należytego wykonywania kary zastępczej pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Co więcej, udzielenie zezwolenia na odbycie przez skazanego kary w systemie dozoru elektronicznego w żaden sposób nie wpłynęłoby na potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, gdyż skazany mógłby być postrzegany jako osoba, która w rzeczywistości nie poniosła należytej odpowiedzialności za swoje sprzeczne z prawem zachowanie, a tym samym dopuścić do powstania w świadomości społeczeństwa obrazu systemu represji karnej jawiącego się jako nieskuteczny. Przeciwno przychyleniu się wnioskowi przemawia także fakt, iż w stosunku do skazanego została już wcześniej zarządzona kara pozbawienia wolności, której wykonanie sąd pierwszej instancji warunkowo zawiesił. Skazany bowiem w okresie próby nie potrafił dostosować swojego zachowania i wypełnić nałożonego na niego obowiązku, który z kolei nie wymagał ze strony skazanego absolutnie żadnej, nadprogramowej aktywności. Skazany tym samym zaprezentował swoim zachowaniem brak subordynacji i samodyscypliny, które jawią się jako niezbędne do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

W tych okolicznościach cele zapobiegawcze i wychowawcze określonej skazanemu kary zastępczej pozbawienia wolności oraz cele w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa spełnione zostaną tylko wówczas, gdy skazany wykona karę w jednostce penitencjarnej. Odbywanie jej w warunkach domowych nie stanowiłoby żadnej realnej dolegliwości dla skazanego. Ponadto rozstrzygnięcie takie byłoby w tym przypadku niesprawiedliwe, albowiem stanowiłoby irracjonalny sygnał, że sprawca przestępstwa, nie ponosi realnej odpowiedzialności karnej, ponieważ nie odczuwa żadnej realnej dolegliwości wymierzonej mu kary. Oznacza to, że w realiach rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy zasadnie ustalił, choć tego wprost w części motywacyjnej zaskarżonego postanowienia nie wyeksponował, iż nie został spełniony podstawowy warunek do udzielenia skazanemu zgody na odbywanie kar pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, przewidziany w treści art. 431a § 1 pkt 2 k.k.w.

W tych warunkach Sąd Apelacyjny orzekł jak w dyspozytywnej części postanowienia.